

Utkast fra programkomiteen til Trondheim Arbeiderparti

Frist for innspill fra lagene: 10.10

Programkomiteen i Trondheim har samlet inn innspill fra lokallagene og enkeltmedlemmer i Trondheim siden i vår, og har ut i fra dette laget et utkast som alle nå får mulighet til å komme med innspill til, før programkomiteen i slutten av oktober legger frem sitt endelig forslag til innspill til den nasjonale programprosessen fra Trondheim Ap. Hva Trondheim Ap skal mene vedtas endelig på repskap den 2. november.

Arbeiderpartiets formålsparagraf som er oppe til revidering i 2021:

“Arbeiderpartiet vil skape et rettferdig samfunn som sikrer alle menneskers likeverd. Vi bygger på verdiene frihet, likhet og solidaritet. Vi ønsker en verden uten krig og fattigdom, der frie og likestilte mennesker har innflytelse på sine livsvilkår, der menneskene lever i harmoni med naturen, og der kapitalistisk utbytting bekjempes. Arbeiderpartiet vil videreutvikle vårt land som et demokratisk samfunn, og vi samarbeider med mennesker som kjemper for demokrati og menneskerettigheter i andre deler av verden. Arbeiderpartiet vil stimulere toleranse og mangfold og bekjempe alle former for diskriminering. Vi vil bygge på et samvirke mellom arbeid og kapital, og ut fra vårt grunnsyn vil vi utvikle folkets vilje til samfunnsansvar og samfunnsmakt. For å virkeliggjøre formålet vil Arbeiderpartiet søke oppslutning i demokratiske valg. Våre sosialdemokratiske verdier skal være retningsgivende for vårt politiske arbeid”.

Arbeid

Arbeiderpartiet skal ha en politikk som sikrer et trygt og rettferdig arbeidsliv, som utjevner forskjeller, får hele folket i arbeid, og ei lønn å leve av. Hele stillinger og faste ansettelser er en grunnleggende forutsetning for trygghet i arbeidslivet. Vi må sikre et arbeidsliv med seriøse aktører, hvor tillitsvalgte og fagforeninger får større innflytelse. Samarbeidet mellom partene i arbeidslivet må styrkes og den norske modellen videreutvikles.

Hele og faste stillinger

Arbeiderpartiet vil:

- Begrense midlertidige ansettelser
- Arbeidsmiljølovens § 14.9 f) fjernes
- Faste ansettelser må være hovedregelen – Arbeiderpartiet vil jobbe for å begrense muligheten til å organisere seg bort fra arbeidsgiveransvaret.
- Sikre alle rett til hele stillinger.

- Arbeidstidsbestemmelsene i tariffavtalene må styrkes for å begrense tilgangen til overtid og utvidet arbeidstid.
- Kun fagforeninger tilsluttet forbund med innstillingsrett etter arbeidstvistloven skal ha mulighet til å avtale arbeidstid.
- Igangsette en reform for arbeidstidsreduksjon som sikrer arbeidstakerne mer fritid og mulighet til å stå lengre i arbeid.
- Søndag må beholdes som annerledesdag og kollektiv fridag.

Et seriøst arbeidsliv mot sosial dumping

- Det må bli strengere straffer for sosial dumping og arbeidslivskriminalitet.
- Etablere flere A-krimssenter og støtte initiativ for seriøsitet i arbeidslivet som “Uropatruljen”.
- Forby innleie fra bemanningsselskap i de mest utsatte områdene og bransjene.
- Raskere gjennomføring og hyppigere bruk av allmenngjøring i bransjer som er utsatt.
- Det offentlige og private må stille tydeligere krav i anbud til ordnede lønns- og avtalevilkår, seriøsitet og krav om lærlinger. Kravene bør minst omfatte at det skal brukes egne faste ansatte og regulere antall underleverandører og krav til disse.
- Lovfeste krav om dokumentasjon på at allmenngjøring i serveringsbransjen følges ved utstedelse av skjenkebevilling.
- Sette fornuftige grenser for løyver i drosjenæringa. Næringa må reguleres slik at vi unngår overetableringer, og nyetableringer av såkalte plattformbedrifter (eks Uber og Bolt) og press på en gruppe arbeidstakere som ikke har gode nok lønns- og arbeidsvilkår.
- Det er nødvendig å stramme inn kontrollene for kabotasjekjøring slik at vi slipper at norske transportører bli utkonkurrert av dårlig betalte utenlandske sjåfører i useriøse bedrifter.
- Forbedre dagpengesatsene og opprettholde den særskilte dagpengeordningen i Fiskeindustrien.
- Det må koste mer å bli tatt for svart arbeid.
- Jobbe for å øke organisasjonsgraden i Norge, gjennom å øke fagforeningsfradraget gradvis frem mot fullt fradrag.

Kraftig satsing på en kompetansereform i arbeidslivet

Digitalisering og klimahensyn gjør at tradisjonelle arbeidsplasser forsvinner, forandres og nye arbeidsplasser dukker opp med nye kompetansekrav.

- Arbeiderpartiet vil sammen med partene i arbeidslivet jobbe for å utvikle en kompetansereform som gir kompetanseheving og etter- og videreutdanning for å være rustet for fremtidens arbeidsliv.

- Styrke attraktiviteten til å velge yrkesfag, gjennom å blant annet sikre mulighet til videreutdanning for å ta vare på verdifull kompetanse som tilegnes fra praktiske fag.
- Det må bli enklere og rimeligere å ta etterutdanning for å ta vare på kompetansen.
- Tidsbegrenset økt lærlingtilskudd for lærlinger som har for dårlige norskkunnskaper.
- Opprette Statens lånekasse for etterutdanning innenfor klima- og miljørettede fag.
- Gi anledning til å ta grønn utdanning innenfor rammene av permitteringsregelverket.

Skole

Hver høst starter tusenvis av unge håpefulle på skolen. De møter opp med tillit og forventninger, og de er spente på hva de har i vente. Dessverre hender det alt for ofte at tilliten forsvinner, og at forventningene ikke innfris. Etter for mange år med Høyres nedprioritering av skolen trenger vi en fornyelse av den offentlige fellesskolen som vi er så glad i. Norsk skolepolitikk trenger en ny retning, og det med Arbeiderpartiet i spissen.

Vi vil spesielt fremheve fire områder:

1. en skole hvor alle skal med,
2. lærere med mer tid og tillit,
3. fremtidens digitale skole, og
4. studentpolitikk

En skole hvor alle skal med

Arbeiderpartiet vil:

- Bekjempe privatisering og kommersialisering av skolen, og motvirke konkurranseutsetting i hele utdanningsløpet.
- Verne om nærskoleprinsippet og jobbe mot karakterbasert opptak.
- Bekjempe utenforskap og mobbing.
- Fjerne dagens fraværsgrense i videregående skole.
- Gjennomføre en fravær- og frafallsreform.
- Sikre høy lærertetthet
- Sørge for tilstrekkelig med rådgivere, helsesykepleiere og skolepsykologer gjennom øremerkede midler.
- Innføre en obligatorisk trivselssamtale med skolepsykolog eller noen med tilsvarende kompetanse for alle elever hvert år.
- Innføre heldagsskole med mer tid til aktivitet og variasjon for de yngste.
- Avskaffe hjemmelekser og heller innføre skolelekser.
- Avskaffe dagens eksamensordning og se på andre vurderingsformer, for eksempel mappevurdering.
- Utføre ulike prøveprosjekt med fleksibel skolestart
- Gi alle barn et gratis måltid i løpet av skoledagen

- Gratis SFO for alle barn fra 1.-4. klasse
- Det må innføres en garanti for lærlingplass, slik at alle sikres en læreplass etter endt skolegang.
- Alle elever skal ha et elev og lærlingombud.

Lærere med mer tid og tillit

Trondheim Arbeiderparti vil:

- Fjerne karakterkravet i matematikk og heller innføre andre, mer relevante krav.
- Innføre kommunale normer for lærertetthet og samtidig styrke kommuneøkonomien slik at de innfris.
- Overføre forhandlingsansvaret tilbake fra kommune til stat, og bruke økt lønn som metode for rekruttering.
- Sørge for at flere lærere får tilbud om fast jobb etter endte studier
- Gjøre det attraktivt for lærere som jobber i andre yrker å bli lærer igjen, samt sette inn tiltak slik at nyutdannede lærere ikke starter i andre yrker.
- Innføre en tillitsreform i skolen hvor lærerrollen avbyråkratiseres slik at lærerne får mer tid hver enkelt elev og elevene får mer tillit til lærerne.
- Staten skal ta regningen for videreutdanning slik at flere lærere får mulighet til å fornye seg uten trussel om avskilting

Digital satsning i skolen

Trondheim Arbeiderparti vil:

- Sikre skolene nok ressurser til oppdatert utstyr.
- Inkludere koding og programmering i læreplanene for barneskolene.
- Innføre programmering som fast valgfag.
- At elever skal lære mer om nettvett og digital etikk.
- Bruke erfaringer fra hjemmeundervisning og se på hvilke nye muligheter dette gir for digital undervisning.
- Bevilge mer penger til forskning på bruk av digitale hjelpemidler og hvordan det påvirker oppveksten til barn og unge.
- Sørge for at lærerutdanningen gir lærere mulighet til pedagogisk bruk av IKT.
- Sikre like muligheter ved bruk av og tilgang til digitale verktøy ved å ha en minstestandard for digitale enheter og nettilgang.

Studentpolitikk

- Studenter må sikres en god studiefinansiering som sikrer de mulighetene til å studere på heltid.

Helse

Sentralisering versus desentralisering

- Beholde dagens sykehusstruktur i Trøndelag.
- Sikre en god ambulansetjeneste med bil, helikopter og fly, slik at alle innbyggere i Norge har tilgang til et godt og likeverdig helsetjeneste.
- Sikre en god fastlegetjeneste.

Samarbeid mellom primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten

- Samarbeidet mellom primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten må bli tettere og mer forpliktende, og samarbeidet bør bygges på tillit og ikke på sanksjoner.
- Erstatte NPM-tankegangen med en tillitsmodell

Et trygt offentlig helsetilbud

- Helsetjenestene våre skal i hovedsak eies og driftes av det offentlige for å sikre likeverdige tjenester til alle innbyggerne. Lovpålagte kommunale eller nasjonale helsetjenester skal ikke kunne settes ut på anbud.
- Ideelle aktører skal kunne tilby helse- og sosialtjenester, men da etter avtale og på oppdrag fra det offentlige.
- Private aktører skal ikke kunne ta ut utbytte fra helse- og velferdstjenester.
- Sikre nødvendig helsepersonell i helsetjenesten gjennom å øke attraktiviteten til helsefagene og sikre nødvendig utdanning av helsepersonell.

Kvinnehelse

- Gjøre hjemmetest av livmorhalskreft til en del av screeningprogrammet og gjøre det til en del av det offentlige helsetilbudet.
- Gi mer støtte til forskning på typiske kvinnesykdommer som brystkreft.
- Alle kvinner skal ha tilgang til et godt og trygt fødetilbud uavhengig av hvor de bor i landet.

Psykisk helse

Psykiske helseplager er vanlig i befolkningen, ca. 30-50% av oss vil få en psykisk lidelse i løpet av livet. Vår politikk må bidra til økt åpenhet om psykiske lidelser og føre til bedre forebygging og behandling av psykiske helseproblemer. De psykiske helsetjeneste må i større grad bli individuelt tilpasset og ventetiden må ned.

Arbeiderpartiet vil:

- Arbeide for å forebygge psykiske helseplager og ha fokus på psykisk helse i skole og barnehage.
- Bekjempe barnefattigdom da sosioøkonomisk bakgrunn og muligheter for deltakelse har stor innvirkning på den psykiske helsen.
- Stimulere til gode levevaner og fysisk aktivitet.
- At behandlingstilbudet i primærhelsetjenesten for personer med livsvansker, stress og psykiske symptomer utvides slik at flere får oppfølging og hjelp det utvikler seg til alvorlig psykisk sykdom.
- At spesialisthelsetjenesten skal konsentrere sin innsats for mennesker med alvorlig psykisk sykdom.
- At mennesker med kronisk sykdom håndteres i et tett samarbeid mellom primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten.
- At det bygges ut tilpassede botilbud og oppfølging i et samarbeid mellom kommune- og spesialisthelsetjeneste.
- Øke bevilgningene til psykisk helsevern spesielt rettet mot tiltak for ungdommer.
- Styrking av kommunale tiltak for eldre med milde/moderate psykiske helseproblem og rusproblem.
- Stimulere til et inkluderende arbeidsliv hvor det legges til rette slik at det er mulig å være i jobb i perioder med sykdom, og at det skal bli lettere for personer som har vært utenfor arbeidslivet å komme i arbeid igjen.
- Intensivere arbeidet mot selvmord ved å vedta en nullvisjon, spre informasjon, og bygge ut kompetansen hos barnehage-, skole-, helse- og omsorgspersonell og det må settes av ressurser og bygges kompetanse til oppfølging av etterlatte og berørte ved selvmord.
- Vurdere om det er hensiktsmessig med tre organisatoriske nivå innenfor psykisk helsevern slik det praktiseres i dag, med kommune, DPS og sykehus tjenester.
- Vurdere behovet for å bygge en kommunal allmennpsykiatri og en spesialisert sykehuspsykiatri.

Rus

Møteplassene for kjøp og salg av rusmidler har endret seg ved fremveksten av internett og digitale møteplasser. Alvorlig rusavhengighet henger ofte sammen med psykisk sykdom, og pasienter med psykisk sykdom har hyppigere rus sykdom enn gjennomsnittet i befolkningen.

Arbeiderpartiet vil:

- Styrke arbeidet mot kjøp og salg av ulovlige rusmidler, inkludert syntetiske rusmidler, på digitale plattformer.

- Se på om det vil være samfunnsnyttig å avkriminalisere marihuana, slik at utsatte og marginaliserte ungdom ikke blir tvunget ut i kriminalitet.
- Utvide muligheten for arbeid for rusavhengige, med fokus på økt livskvalitet og mestring.
- At personer med akutte psykoser skal ha rett til behandling i psykisk helsevern, uavhengig av om psykosen er rusutløst eller ikke
- At helseforetaket samordner vurderinger og inntak, slik at pasienter med samtidig rus- og psykisk lidelse får et samordnet og integrert behandlingstilbud
- At behandling av personer med samtidig rus- og psykisk lidelse innenfor helseforetakene må skje i aktivt samarbeid med kommunene, både før, under og etter behandling i spesialisthelsetjenesten.
- At det vurderes om rus- og psykiatrisk behandling i sykehus skal være organisert under en felles ledelse.

Tvungent psykisk helsevern

I dag blir pasienter liggende for lenge på lukkede institusjoner og sikkerhetsavdelinger fordi det mangler adekvate bo- og omsorgstilbud. Slike tiltak rundt enkeltpersoner er svært kostbart for den enkelte kommune og bør være statlig finansiert.

Arbeiderpartiet vil:

- At bygging og drift av botilbud til pasienter underlagt tvungent psykisk helsevern finansieres av staten.
- At fengselshelsetjenesten styrkes med mer ressurser og mer kompetanse innen psykiatri.

Folkehelse

Et bærende element i folkehelsearbeidet er at det alltid “det lønner seg å forebygge i stedet for å reparere”. Arbeiderpartiet skal jobbe for en bred forståelse av god folkehelse i befolkningen. Det skal prioriteres å forbedre folkehelsen gjennom tiltak som reduserer sosiale helseforskjeller og gir som et bedre psykososialt miljø.

Arbeiderpartiet vil:

- Gi fritidstilbud til alle barn og unge som sikres ved å gjøre tilgangen lettere og billigere
- Gi gratis fritidstilbud til barn som ikke har råd til å delta ellers.
- At idrettslagene skal få økonomisk kompensasjon for å ha tilgjengelig utstyr for utlån.
- At bevissthet rundt folkehelse skal innlæres allerede i barnehage og skole.

- Skolehelsetjenesten og rådgivere skal kunne undervise i folkehelse
- Sikre at alle kommuner har utlånssentraler og at disse er kjent for alle innbyggere.
- At driften av utlånssentraler skal fungere som et ledd i arbeidstiltak og/eller integrering.
- At utlånssentralene skal ha et tett samarbeid med lag, foreninger, skoler og barnehager
- At alle kommuner skal ha aktivitetssentraler
- At det bør utarbeides integrering av eldre inn i idrettslag som forebygging mot ensomhet hos eldre og som gir et større mangfold.
- At vi fortsatt skal ha en ansvarlig alkoholpolitikk.
- At folkehelseperspektivet vektlegges mer i all utforming av offentlig bygg.
- Sikre at utsatte grupper skal ha et godt tilbud i lag og foreninger.
- Legge til rette for egne sykkeltrasseer i utmark hvor det er mulig uten et stort avtrykk på omgivelsene.

Tannhelse

Dårlig tannhelse er ødeleggende og rammer ofte de med svakest økonomi i samfunnet. Arbeiderpartiet slo i 2009 fast at tennene skulle bli en del av kroppen ved at de inkluderes som del av helsetjenesten. Vi bør nå å utarbeide en plan for gradvis økt satsing på tannhelsefeltet.

Arbeiderpartiet vil:

- At tannhelse skal inngå i det offentlige helsetilbudet og omfattes av egenandelsordningen på lik linje med andre helsetjenester. Egenandelstaket må være på maks 10.000kr.

Tillitsreform

Innføring av en tillitsmodell i offentlig sektor vil gi ansatte mer tillit til å utføre arbeidsoppgavene sine og utvikle offentlig sektor videre, i stedet for å bruke tiden på rapportering og målinger som NPM har som sitt fremste fokus.

- Arbeiderpartiet ønsker at New Public Management (NPM) og mål- og resultatstyring skal erstattes av tillitsmodellen. I motsetning til NPM bygger tillitsmodellen på et nært samarbeid mellom ledere og medarbeidere, og at de som er nærmest brukeren best kan vurdere brukernes behov.
- Redusere avstanden mellom de som tar beslutningene og de som utfører arbeidet.

Seniorpolitikk

Den nye eldregenerasjonen utgjør en ressurs som samfunnet har stor bruk for. De utgjør en stor del av frivilligheten, de stiller opp for familie, passer barn osv.

Arbeiderpartiet vil:

- Styrke kommunens økonomiske handlingsrom i eldreomsorgen, for å sikre nok personale, tid og kompetanse.
- Styrke kompetansehevingen i eldreomsorgen, gjennom å gi ansatte mulighet til videreutdanning og ufaglærte mulighet til å få formell kompetanse.
- Gjøre alle helse- og velferdssenter i Norge Livsglede-sertifisert.
- Videreføre samarbeidet med ideelle og frivillige aktører, og sikre øremerket finansiering av frivilligsentralene
- Sikre et godt aktivitets- og kulturtilbud for eldre som gjenspeiler det brede spekteret av ressurser og interesser som er blant eldre mennesker
- Tidlig innsats som hjelper eldre å mestre hverdagen, med hovedvekt på motivering og aktivisering.

Demens

- Kommunene må ha et differensierte tjenestetilbud for folk med demens; ulike aktivitetstilbud, tilbud om dagplasser, tilbud om avlastning og langtidsplasser.
- Tilbudene må være tilpasset de ulike fasene i sykdomsutviklingen. Det er viktig med utvikling av god kompetanse om sykdommen både i spesialisthelsetjenesten og i primærhelsetjenesten
- Støtte opp om forskning på forebygging og behandling av demens.
- Tilbud om tidlig diagnostisering og oppfølging i spesialisthelsetjenesten.
- Satse på videreutdanning innen demensomsorg både på fagskolenivå og universitetsnivå.

Bolig og sykehjemsplasser for eldre

Arbeiderpartiet vil:

- At eldre skal få tilbud om ulike tilrettelagte boliger for kjøp eller utleie.
- Jobbe for pilotprosjekter hvor eldre og studenter bor i lag.
- Skape miljø og omgivelser med trivsel og trygghet for beboerne
- Bygge flere sykehjemsplasser
- Ha bedre tilbud om medisinsk oppfølging i sykehjem.
- Innføre nasjonal norm for grunnbemanning i sykehjem.

- At alle skal ha god livskvalitet også i sin siste livsfase. Kompetanse i omsorg ved livets slutt må styrkes.

Pensjon

- Det er viktig at alderspensjonen fra folketrygden sikrer alle en verdig pensjonstilværelse.
- Fjerne mekanismer som forsterker sosiale ulikheter.
- Arbeiderpartiet vil arbeide for at alderspensjonene fra folketrygden reguleres med et gjennomsnitt av lønns- og prisvekst for å sikre pensjonister kjøpekraft
- Arbeiderpartiet vil utvikle brede kollektive tjenstepensjonsordninger, der en har opptjening fra første krone.
- Gode løsninger for særaldersgrenser der dette er nødvendig.
- Det statlige bidraget til AFP-ordningen skal ligge minst på dagens nivå.
-

Beredskap

Da Norge møtte pandemikrisen i mars 2020, var vi et land som ikke var forberedt. Vi manglet det mest nødvendige av sykehuskapasitet og utstyr som landet trengte for å møte pandemien.

- Utvide antall intensivplasser ved landets sykehus
- Sikre gode forsyningslager med smittevernutstyr
- Utdanne flere intensivsykepleiere og øvrig helsepersonell
- Ha et buffer av nødvendig intensivutstyr, inkludert respiratorer
- Produsere viktig medisin i Norge, i samarbeid med resten av landene i Norden.

Miljø

Klimakrisa er her, og vi må kutte utslippene av klimagasser med 50% innen 2030 og 95 % inkludert indirekte utslipp innen 2050. Det grønne skiftet må skapes i fellesskap mellom det offentlige, bedriftene og forskningsmiljøer. Det offentlige må gå foran med store investeringer i det grønne skiftet, og vi må bruke statlig eierskap mer aktivt for å få fortgang i omstillingen og for å sørge at folk har trygge arbeidsplasser. Norge skal være et foregangsland som satser på grønne løsninger, som også kan eksporteres til andre land.

Trondheim Ap mener vi bør satse særlig på følgende tiltak:

- Alle storbyene i Norge skal være nullutslippsbyer innen 2035.
- At alle nye offentlige bygg skal være plusshus og bygd etter ambisiøse miljøstandarder.

- Den tekniske forskriften i plan og bygningsloven må endres slik at kommunene kan sette klimakrav til utbyggere som f.eks. nullutslippsbygg, solceller, gress på taket, bruk av varmepumper.
- Sette av statlige midler til forskning på og utbygging av marin vindkraft, og se på hvordan vindkraft til havs kan sameksistere med andre næringer.
- Det offentlige bør investere i utbygging av en rekke hydrogenstasjoner.
- Sette igang et krafttak mot plast som blant annet inkluderer å forby engangsplast og svart plast, og sette en avgift på emballasje som består av ikke-nedbrytbar plast.
- Oppgradere vannturbinene i eksisterende vannkraftanlegg for å øke energiutbyttet, fremfor å bygge ned nye vassdrag.
- Satse og investere i to anlegg for fullskala karbonfangst og lagring (CCS), innen sement (Norcem Brevik), og avfallsforbrenning (Klemetsrud).
- Bli verdensledende på grønn maritim industri og teknologi, gjennom å blant annet sette i gang et offentlig program for elektrifisering av fiskeflåten i Norge.
- I takt med at det bygges opp og opprustes fornybare næringer, gjennomfører man en gradvis avvikling av oljeindustrien frem mot 2050.
- Gradvis avvikle leterefusjonsordningen og andre lignende ordninger for å dreie fokuset over på andre næringer, og ikke gi ut nye oljekonsesjoner.
- At man ikke skal åpne noen nye områder for oljeboring, og at man verner Lofoten, Vesterålen og Senja.
- Definisjonen av iskanten i Barentshavet skal følge miljøfaglige eksperters råd og må flyttes sørover.
- Døp om Olje- og energidepartementet til Industridepartementet, og signalisere at det nå er andre næringer som skal ta over for oljeindustrien.
- Etablere regionale klimaskogfond eller CO₂-refusjonsordninger mot klimatiltak i skogen, som virkemiddel for fylkeskommune og kommuner til å nå målet om klimanøytralitet.

Samferdsel

Grunnlaget til Arbeiderpartiets transportpolitikk skal være å gjøre transport enklere og miljøvennlig, og det skal lønne seg for både miljøet og enkeltpersonen å velge kollektivt.

Trondheim Arbeiderparti vil:

- Klimamålene kan ikke nås uten en massiv satsing på jernbanen, og vi må derfor satse på utbygging av jernbane fremfor å bygge motorveier.
- Elektrifisere Trønderbanen og dobbeltspor mellom Værnes-Trondheim innen 2025
- Elektrifisere Meråkerbanen og Rørosbanen.
- Bygges toglinje mellom Trondheim og Oslo som gjør at reisetiden mellom de to byene blir mindre enn 4 timer.
- Realisere jernbane til Tromsø

- All utbygging av vei, bane og kollektivtilbud i Trondheimsregionen må skje i overensstemmelse med byvekstavtalen og da særlig nullvekstmålet.
- Alle nye personbiler som selges på det norske markedet fra 2025 skal være fossilfrie eller nullutslippskjøretøy.
- Alle biler innenfor det offentlige skal være utslippsfrie innen 2030
- Innføre støtteordninger som skal hjelpe lavinntektsfamilier å bytte ut fossilbil med nullutslippsbil.
- Transporttjenesten for funksjonshemmede (TT-ordningen) må innrettes slik at ordningen fungerer best mulig for alle brukere av ordningen videreutvikle ulike mobilitetsløsninger som bildeling, el-sykler og fleksibel transport.
- Ved veiplanlegging skal det prioriteres å unngå veibygging på dyrkamark.
- Bygge ut ladeinfrastruktur over hele landet ved å ha ladestasjoner ved alle offentlige bygg av en viss størrelse, og pålegge alle bensinstasjoner å bygge ladestasjoner.
- Innføre nullvekst i utslipp fra flytrafikk.
- Avvikle tax-free-ordningen på flyplassene i Norge, og kutt heller noe i alkoholavgiftene
- Høyere skattlegging av bil nr. 2

Mennesker og samfunn

- Sette opp barnetrygden, men ikke behovsprøve den.

Kultur og idrett

Kulturen er med på å bryte ned barrierer og skaper nye og sterkere fellesskap. Vi trenger et nytt Kulturløftet i fylker og kommuner i hele landet. Alle mennesker skal ha mulighet til å delta i idrett og være fysisk aktive gjennom hele livet, uavhengig av størrelse på lommeboka og hvilke fysiske forutsetninger man har.

Arbeiderpartiet vil:

- Legge frem en ny handlingsplan for kultur og næring, og gjennomgå dagens virkemiddelapparat for næringsdrivende slik at de bedre treffer kunst- og kulturutøvere.
- Øke støtten til film- og TV-produksjoner som aktivt ønsker å vise mangfoldet i Norge, f.eks. til Samisk film og til andre flerkulturelle norske produksjoner.
- Sikre at statlige overføringer til kultur i større grad blir rettferdig fordelt i hele landet, slik at innbyggere har et godt kulturtilbud uavhengig om de bor på Østlandet eller ikke.

Likestilling og antidiskriminering

Alle skal ha like muligheter i Norge, uavhengig av hvem du er eller hvilket kjønn du har.

Arbeiderpartiet vil:

- Opprette et forpliktende trepartssamarbeid for likestilling i arbeidslivet.
- Ha en massiv satsning på heltidskommunen hvor alle som ønsker hel fast stilling skal få dette.
- Mange kvinner velger å ikke anmelde voldtekt i dag fordi de vet at muligheten for en rettfærdig dom er usannsynlig, derfor bør Norge innføre en samtykkelov.
- Se nærmere på beregningsgrunnlaget for støtten til tros- og livssynssamfunn og vurdere om kriteriene er tilstrekkelige og relevante.
- Øremerking av tilskudd til sårbare grupper som barn med funksjonsnedsettelse o.l. bør innføres.

Bolig

Retten til et sted å bo er en grunnleggende menneskerettighet. Bolig skal være noe man bor i, ikke noe man spekulerer i.

Arbeiderpartiet vil:

- Arbeiderpartiet ønsker å gå inn for en nasjonal tredje boligsektor med lavere husleie og bedre bostabilitet.
- Sikre sosial boligbygging, gjennom å gi kommunene mulighet i plan og bygningsloven til å prisregulere og bygge boliger etter bestemte typer og områder til et forsvarlig nivå, også ved videresalg av boliger.
- Gjøre det enklere for utbyggere å bygge klimavennlig ved å gi økonomiske insentiver til alle som ønsker å satse på nye, miljøvennlige løsninger innenfor bygg og eiendom
- Doble bevilgningene til Husbanken i dagens statsbudsjett og styrke dem som en boligsosial aktør og dermed styrke startlånordningen.
- Vurdere å øke ligningsverdien på primærboliger i formuesskatten, men samtidig se på om bunnfradraget samtidig bør økes.

Politikerlønninger

- Sett den norske stortingslønnen til "8 g". Da er stortingsrepresentatene sikret en god lønn, den regulerer seg selv, og den blir noe lavere enn den er nå.

Innvandring og integrering

Norge er et flerkulturelt samfunn, hvor det bor folk med bakgrunn fra mange ulike land. Mennesker som har krav på beskyttelse og får opphold i Norge, skal få muligheten til å delta i samfunnet på lik linje med alle andre. Norge må stå i front for å fremme et internasjonalt samarbeid som bedre håndterer den globale migrasjons- og flyktningssituasjonen og som motvirker de grunnleggende årsakene til at folk blir drevet på flukt.

- At Norge skal være ledende i arbeidet med å få de europeiske landene til å gå sammen å sikre en rettferdig fordeling av flyktninger.
- At Norge skal godkjenne FNs konvensjon om migranternes rettigheter, og jobbe for en tilleggsprotokoll om klimaflyktninger og internt fordrevne flyktninger slik at klimaflyktninger kan få opphold på humanitært grunnlag.
- At Norges asylpraksis skal være i tråd med anbefalingene fra FNs høykommissær for flyktninger
- Øke antall kvoteflyktninger Norge tar imot, og sikre at det er de kommunene med god kapasitet som først tar i mot dem.
- Sikre at saksbehandlingstiden i asylsaker og familiegjennforenings saker er kort og normalt ikke gå over 6 måneder.
- Fjerne krav som gjelder familiegjennforening. Det skal ikke være krav til verken inntekt eller botid for å etablere en familie eller for å gjenforenes med nærmeste familie. Det skal være en grunnleggende rettighet å kunne gjenforenes med sin nærmeste familie.
- Gi papirløse og ureturnerbare asylsøkere lik rett til helsehjelp som andre asylsøkere.
- Vi har et særlig ansvar for å gi sikkerhet, trygghet og gode rammer til barn på flukt og asylsøknader som involverer barn, må prioriteres.
- Oppheve ordningen med midlertidig opphold for enslige mindreårige asylsøkere, og gi dem rett på fast opphold.

Integrering

Nøkkelen til god integrering er språk, arbeid og respekt for felles spilleregler. Alle forventes å ta ansvar for å delta, bidra og forsørge seg selv, samtidig som fellesskapet støtter opp og gir muligheter. Å komme raskt ut i arbeidslivet bidrar til at nyankomne lærer seg språk, knytter

sosiale kontakter, tilegner seg ytterligere kompetanse og blir i stand til å forsørge seg selv. Vi vil støtte frivillige lag og organisasjoner, frivilligsentraler og idretten, som gjør en uvurderlig innsats i integreringsarbeidet.

Arbeiderpartiet vil:

- Gi 250 timer språkopplæring og i tillegg til 50 timer samfunnskunnskap, kompetansekartlegging og godkjenning mens man er i mottak.
- Gi kommunene større frihet til selv å tilpasse språk- og integreringstilbud
- Vil ha en tidsfrist for bosetting av flyktninger som har fått opphold, og staten må sørge for at dette er tilstrekkelig finansiert.
- Åpne for selvbosetting utenfor pressområder. En avtalt selvbosetting med en kommune kan sørge for at bosetting går raskere enn en fordeling fra staten.
- At nyankomne skal raskt i arbeid og få gode muligheter til kompetanseoppbygging.
- Sikre flere praksisplasser og god oppfølging. Det bør også satses på arbeidstreningstiltak rettet spesifikt mot minoritetskvinner slik som «Jobbsjansen».
- Satse på mer arbeidsretting i introduksjonsprogrammet og tilby flest mulig praksis i arbeidslivet som en del av programmet.
- At personer som har religiøs eller kulturell begrunnelse for å ikke delta i aktivitet eller arbeid, ikke skal få økonomisk støtte av det offentlige.
- Bekjempe tvangsekteskap og heve kompetansen knyttet til æresrelaterte frihetsbegrensninger, sosial kontroll og kjønnslemlestelse.

Et fritt Palestina

Israel-Palestina konflikten er en av verdens mest langvarige konflikter. Siden 1947 og fram til i dag har Israel gjennom krig, økonomiske sanksjoner, blokader og ulovlige bosettinger stadig okkupert mer og mer palestinsk jord. 25 år etter at Oslo-avtalen ble undertegnet har situasjonen for palestinerne forverret seg og de ulovlige bosettingene har blitt flere.

Arbeiderparti vil:

- At Norge skal anerkjenne Palestina som selvstendig stat, og støtte en tostatsløsning hvor FNs delingsplan skal ligge til grunn.
- At muren på Vestbredden skal rives og at okkupasjonen skal oppheves.
- At Norge skal kritisere maktmisbruket som foregår på checkpoints, kreve at politisk fredelig motstand ikke kriminaliseres og kreve at politiske fanger skal løslates.
- At Norge skal innføre en full økonomisk, akademisk og militær boikott av staten Israel.
- At Norge skal boikotte varer produsert på okkupert jord, og oppfordre andre stater til å gjøre det samme.

- At alle palestinske flyktninger- og etterkommende fra krigene i 1948 og 1967 skal ha rett til retur.

En atomvåpenfri verden

I 2017 forhandlet FN frem et vedtak om å forby atomvåpen, som en rekke stater nå har signert. Avtalen legger til rette for å avskaffe atomvåpen, på linje med forbudene mot kjemiske og biologiske våpen. Det er skuffende at Norge har boikottet både forhandlingene og avtalene. Arbeiderpartiet har alltid vært en pådriver for at Norge skal være i førersetet i viktige internasjonale fredsforhandlinger. Det er på tide at Arbeiderpartiet anerkjenner viktigheten av en atomvåpenfri verden ved å tilslutte seg den gjeldende avtalen.

Arbeiderparti vil:

- At Norge støtter forbudet som foreligger i FN og at vi skal lede an i arbeidet for atomvåpen nedrustning i NATO-alliansen, og påvirke prosessen i arbeidet mot et nytt strategisk konsept for NATO i 2020.